

Chuyển đổi số và tái cấu trúc nền kinh tế Việt Nam: GÓC NHÌN TỪ LĨNH VỰC TÀI CHÍNH

“

Chuyển đổi số đang trở thành một trong những trụ cột trọng yếu của quá trình tái cấu trúc nền kinh tế toàn cầu trong kỷ nguyên số. Đối với Việt Nam, chuyển đổi số không chỉ mở ra dư địa tăng trưởng mới mà còn tạo cơ hội tái định hình mô hình phát triển theo hướng dựa trên công nghệ, dữ liệu và đổi mới sáng tạo. Trong bối cảnh nền kinh tế thế giới đối mặt với nhiều bất định, từ suy giảm tăng trưởng, đứt gãy chuỗi cung ứng đến các yêu cầu ngày càng cao về phát triển bền vững, chuyển đổi số được xem là “đòn bẩy chiến lược” của Việt Nam.

”

Chuyển đổi số và tái cấu trúc nền kinh tế Việt Nam

Chuyển đổi số được hiểu là quá trình tích hợp công nghệ số vào mọi lĩnh vực của nền kinh tế - xã hội, qua đó làm thay đổi căn bản phương thức sản xuất, quản trị và cung ứng dịch vụ. Tại Việt Nam, quá trình này được thúc đẩy mạnh mẽ từ sau đại dịch COVID-19, khi nền kinh tế phải đối mặt với những cú sốc lớn về chuỗi cung ứng, tiêu dùng và hành vi xã hội. Trong bối cảnh đó, công nghệ số trở thành công cụ quan trọng giúp duy trì hoạt động kinh tế, mở rộng thị trường và tối ưu hóa nguồn lực.

Theo các báo cáo khu vực giai đoạn 2024-2025, quy mô nền kinh tế số Việt Nam đã đạt xấp xỉ 30 tỷ USD và tiếp tục duy trì tốc độ tăng trưởng cao, thuộc nhóm dẫn đầu Đông Nam Á. Động lực tăng trưởng chủ yếu đến từ thương mại điện tử, tài chính số, công nghệ tiêu dùng, logistics thông minh và các dịch vụ trực tuyến. Đáng chú ý, Việt Nam được đánh giá là một trong những thị trường có khả năng “nhảy cóc công nghệ”, tận dụng lợi thế dân số trẻ, tỷ lệ sử dụng Internet cao và mức độ chấp nhận công nghệ nhanh để rút ngắn khoảng cách phát triển với các nền kinh tế đi trước.

Trên bình diện chính sách, Việt Nam đang triển khai chuyển đổi số quốc gia một cách toàn diện, đồng bộ với năm trụ cột: hạ tầng số, chính phủ số, kinh tế số, xã hội số và công dân số. Đây không chỉ là quá trình ứng dụng công nghệ mà còn là sự tái cấu trúc mô hình phát triển, phương thức quản trị và tổ chức đời sống xã hội trên nền tảng dữ liệu và kết nối số. Trong đó, hạ tầng số như 5G, điện toán đám mây, trung tâm dữ liệu và trí tuệ nhân tạo (AI) giữ vai trò nền tảng, tạo năng lực xử lý, lưu trữ, chia sẻ và khai thác dữ liệu quy mô lớn. Trên cơ sở đó, chính phủ số thúc đẩy mở rộng dịch vụ công trực tuyến, kết nối cơ sở dữ liệu, nâng cao hiệu lực quản trị, tính minh bạch và chất lượng ra quyết định. Đồng thời, kinh tế số được mở rộng như một động lực tăng trưởng mới, thúc đẩy đổi mới mô hình sản xuất, kinh doanh và nâng cao năng suất. Cùng với đó, xã hội số và công dân số góp phần mở rộng cơ hội tiếp cận dịch vụ, tri thức và hình thành năng lực thích ứng, kỹ năng số, trách nhiệm số. Năm trụ cột này tạo thành hệ sinh thái chuyển đổi số, nâng cao năng lực cạnh tranh và phát triển bền vững quốc gia.

AI là “đòn bẩy” chiến lược để Việt Nam tăng tốc chuyển đổi số và đổi mới sáng tạo. Ảnh: ST

Việt Nam hiện là một trong những thị trường tài chính số năng động trong khu vực Đông Nam Á. Ảnh: ST.

Đối với doanh nghiệp, đặc biệt là khu vực doanh nghiệp nhỏ và vừa (SMEs), chuyển đổi số không còn là lựa chọn mà đã trở thành điều kiện sống còn. Việc ứng dụng công nghệ giúp doanh nghiệp tối ưu chi phí, mở rộng thị trường, nâng cao năng suất và khả năng thích ứng trước các biến động. Việt Nam đặt mục tiêu đến năm 2030, kinh tế số đóng góp tối thiểu 30% GDP, thể hiện quyết tâm chính trị mạnh mẽ trong việc tái cấu trúc nền kinh tế theo hướng số hóa.

Quan trọng hơn, chuyển đổi số đang làm thay đổi sâu sắc cấu trúc chuỗi giá trị của nền kinh tế. Trong nông nghiệp, các mô hình nông nghiệp thông minh ứng dụng Internet vạn vật (IoT), AI và dữ liệu lớn giúp tối ưu hóa canh tác và giảm thiểu rủi ro. Trong công nghiệp, nhà máy thông minh và tự động hóa nâng cao năng suất và chất lượng sản phẩm. Trong logistics và thương mại, nền tảng số cho phép theo dõi chuỗi cung ứng theo thời gian thực, giảm chi phí và tăng tính minh bạch. Công nghệ vì vậy không chỉ hỗ trợ tăng trưởng

mà còn mở ra con đường phát triển mới, giúp Việt Nam không nhất thiết phải đi theo lộ trình công nghiệp hóa truyền thống.

Tuy nhiên, quá trình chuyển đổi số tại Việt Nam vẫn đối mặt với nhiều thách thức. Khoảng cách số giữa khu vực thành thị và nông thôn, giữa các nhóm thu nhập khác nhau và trình độ kỹ năng vẫn còn rõ nét. Một bộ phận người lao động chưa được trang bị đầy đủ năng lực số, trong khi khung pháp lý về dữ liệu, quyền riêng tư và quản trị số vẫn đang trong quá trình hoàn thiện. Đây là những rào cản cần được giải quyết để bảo đảm quá trình chuyển đổi diễn ra bao trùm và bền vững.

Tài chính số và sự dịch chuyển của hệ sinh thái doanh nghiệp

Tài chính số (digital finance) bao gồm các hoạt động tài chính được thực hiện thông qua nền tảng số như ngân hàng số, ví điện tử, thanh toán không tiền

mặt, bảo hiểm số, đầu tư số và các ứng dụng chuỗi khối (blockchain). Trong nền kinh tế số, tài chính số đóng vai trò trụ cột khi giúp mở rộng khả năng tiếp cận vốn, giảm chi phí giao dịch và nâng cao tính minh bạch của thị trường. Việt Nam hiện là một trong những thị trường tài chính số năng động trong khu vực Đông Nam Á. Các nền tảng thanh toán và ngân hàng số đã thu hút hàng chục triệu người dùng, góp phần phổ cập dịch vụ tài chính đến cả khu vực nông thôn và nhóm dân cư thu nhập thấp. Việc thanh toán không tiền mặt ngày càng trở nên phổ biến, tạo điều kiện thuận lợi cho thương mại điện tử và kinh tế nền tảng phát triển.

Đối với doanh nghiệp, đặc biệt là SMEs, tài chính số mang lại nhiều lợi ích thiết thực. Doanh nghiệp có thể ứng dụng hệ thống kế toán đám mây để quản lý dòng tiền theo thời gian thực, tiếp cận tín dụng số dựa trên dữ liệu giao dịch, thực hiện thanh toán và thương mại quốc tế qua nền tảng số với chi phí thấp hơn, đồng thời sử dụng các công cụ phân tích và tư vấn tài chính ứng dụng AI. Tuy nhiên, thực tế cho thấy tỷ lệ SMEs có chiến lược chuyển đổi số bài bản tại Việt Nam vẫn còn khiêm tốn, do hạn chế về nguồn lực, kỹ năng và tâm lý e ngại rủi ro.

Trong bối cảnh đó, vai trò của các định chế tài chính quốc tế như Ngân hàng Thế giới, Ngân hàng Phát triển châu Á, v.v. không chỉ cung cấp vốn mà còn là đối tác chiến lược, hỗ trợ doanh nghiệp xây dựng lộ trình chuyển đổi số, kết nối với thị trường và chuỗi giá trị toàn cầu. Bên cạnh đó, việc phát triển các sản phẩm tài chính xanh, gắn với công nghệ đo lường và báo cáo môi trường - xã hội - quản trị (ESG), đang góp phần thúc đẩy doanh nghiệp Việt Nam phát triển theo hướng bền vững. Ứng dụng blockchain và nền tảng số xuyên biên giới cũng giúp nâng cao tính minh bạch, giảm chi phí và rút ngắn thời gian giao dịch quốc tế.

Đáng chú ý, ESG - bộ ba tiêu chuẩn đo lường mức độ phát triển bền vững của doanh nghiệp - đang ngày càng gắn chặt với tài chính số. Công nghệ số cho phép doanh nghiệp tích hợp dữ liệu môi trường, xã hội và quản trị vào hệ thống quản lý tài chính, qua đó nâng cao khả năng đánh giá rủi ro, đáp ứng yêu cầu

của nhà đầu tư và thị trường quốc tế. Đây là bước chuyển quan trọng giúp doanh nghiệp Việt Nam nâng cao năng lực cạnh tranh trong bối cảnh toàn cầu hóa xanh.

Khuyến nghị chính sách

Chuyển đổi số là một chiến lược dài hạn, đòi hỏi sự thay đổi đồng bộ về công nghệ, thể chế, mô hình kinh doanh và văn hóa tổ chức. Phân tích cho thấy, chuyển đổi số không chỉ góp phần tái cấu trúc nền kinh tế Việt Nam theo hướng hiện đại và hiệu quả hơn, mà còn tạo nền tảng cho sự phát triển của tài chính số và hệ sinh thái doanh nghiệp năng động, bao trùm.

Để thúc đẩy quá trình này một cách bền vững, cần sự phối hợp chặt chẽ giữa Nhà nước, doanh nghiệp và các định chế tài chính. Chính phủ cần tiếp tục hoàn thiện khung pháp lý về dữ liệu, công nghệ tài chính và AI, đồng thời mở rộng các cơ chế thử nghiệm chính sách (sandbox) nhằm khuyến khích đổi mới sáng tạo. Đầu tư vào hạ tầng số và phát triển nguồn nhân lực số, đặc biệt tại khu vực nông thôn và vùng khó khăn, là yếu tố then chốt để bảo đảm không ai bị bỏ lại phía sau.

Về phía doanh nghiệp, việc xây dựng chiến lược chuyển đổi số rõ ràng, đầu tư vào công nghệ và phát triển kỹ năng nội bộ cần được xem là ưu tiên dài hạn. Các định chế tài chính, trong đó có ngân hàng cần tiếp tục phát triển các sản phẩm tài chính số và tài chính xanh, đồng hành cùng doanh nghiệp trong quá trình chuyển đổi. Với tầm nhìn chính sách phù hợp, hệ sinh thái tài chính mở và tinh thần đổi mới sáng tạo mạnh mẽ, Việt Nam có cơ hội vươn lên trở thành một trung tâm kinh tế số năng động trong khu vực ASEAN và xa hơn nữa trên bản đồ kinh tế toàn cầu ✍

Mỹ Anh